

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Нинішні події в Україні, безперечно, стали стимулом для зростання патріотизму та патріотичної свідомості серед населення. Актуалізуються ідеї готовності захищати свою країну, ідеї честі, гідності, жертвовності заради Батьківщини. Ефективна реалізація патріотичного виховання як важливої мети держави може розкритись тільки через чітке виконання умов та побудови системи патріотичного виховання у країні.

Дослідниця патріотичного виховання у закладах вищої освіти О. Абрамчук уважає, що патріотичне виховання передбачає переорієнтацію уваги з «інформативного» впливу, коли вихованцеві лише словесно пояснюють і нав'язують стандартну модель «правильної» поведінки (за допомогою лекцій, нотацій, гасел тощо), на діяльнісне виховання, відштовхуючись від реального життя та його чесної інтерпретації, шляхом максимального залучення вихованця до творення добра через участь у громадському житті навчального закладу, молодіжних громадських об'єднань тощо. Правильно організоване патріотичне виховання формує повноцінну цілісну особистість, індивідуальність, яка цінує свою національну і особисту гідність, совість і честь. Так формується національний характер. Виховання у студентів патріотизму поєднує в собі завдання пізнавального і виховного змісту. Для формування у студентів патріотичних почуттів необхідно передусім враховувати їхній світогляд, знання, отримані зі школи, коригувати уявлення про суспільні явища і події [1, с. 38].

Музичне мистецтво, як засіб, може змінити ставлення до патріотизму як соціального явища, а згодом і поведінку людини. Пісня може послужити основою-символом для самоідентифікації особистості як громадянина-патріота своєї країни. Під час слухання та виконання пісень українською мовою відбувається самоідентифікація особистості зі своєю нацією. Виконання патріотичних пісень здатне об'єднати наше суспільство у патріотичному дусі, а спів разом Гімну України «Ще не вмерла Україна», символу боротьби і незламності нашого народу, метафізично об'єднує зі всіма захисниками нашої Вітчизни минулого й майбутнього.

Вагомий внесок в утвердження ідеї про виховну силу мистецтва зробив А. Ліхтварк, німецький педагог і мистецтвознавець. Він був упевнений у тому, що за допомогою мистецтва можна досягти духовно-морального відродження суспільства, розвивати «емоційні сили людини» – витонченість сприйняття, фантазію, інтуїцію, вміння насолоджуватися прекрасним, здатність до подання складних внутрішніх переживань [4].

Упродовж тривалої історичної еволюції українська школа

накопичила значний досвід виховання дітей та юнацтва засобами мистецтва. Естетико-виховні традиції української національної школи на сучасному етапі її реформування стають важливими орієнтирами розвитку. Велика чисельність історичних фактів свідчать про те, що мистецтво завжди мало на людство великий вплив. Видатний композитор, засновник української класичної музики, М. Лисенко, надавав особливого значення музиці серед інших видів мистецтв. На його думку, музика «...розвивається разом з розвитком найвищих ідеалів людності, іде в супроводі величних подій історичного життя, в супроводі розвитку релігійних ідеалів» [6, с. 289]. Як зазначав Г. Ващенко, не кожний твір мистецтва може позитивно змінити особистість, піднести людину над буденним життям та дрібними інтересами. Слідом за творами релігійного змісту, з погляду впливу на суспільство, йдуть твори патріотичні, в основі яких покладена любов до свого народу та Батьківщини [2]. Мистецька спадщина втілює і передає ціннісне ставлення до світу крізь призму етнонаціональної специфіки, тому вона є ефективним засобом виховання моральності, патріотичних почуттів, громадянської позиції.

Народна музика, безперечно, відіграє важливу виховну роль, тому що формувалася у процесі історичного розвитку народу та відображує найяскравіші моменти української культури. Дослідники української культури Д. Антонович, Б. Грінченко, Ф. Колесса та ін. вважають народну музику серцевиною української музичної культури, що передається від покоління до покоління, як священний заповіт старовини.

Музичне мистецтво впливає на особистість через закладені у творах передові ідеали, через розкриття назрілих потреб суспільства, нових типів людей та їх ставленні до світу і до самих себе. Так, пісня може змінювати особистість людини через вплив на патріотичні почуття, такі як любов до рідної землі, вільного народу, здатного на захист від зовнішніх ворогів та бажання звільнення та об'єднання всіх земель українських. У героїчних піснях прославляється патріотизм українського козацтва, повага до героїчного минулого України, прославляються високі моральні риси характеру. В думках кобзарів звеличуються герої національно-визвольної боротьби, повага до їх відданості, самопожертви. Багато пісень закликають до активної дієвої любові до рідного краю, малої батьківщини. Найкращі зразки українських народних пісень стимулюють у молоді бажання знати та спілкуватися українською мовою, пробуджують зацікавлення культурою та історією України. Тому так важливо, щоб українська народна музика зайняла достойне місце у патріотичному вихованні майбутніх учителів.

Г. Нудьга, називаючи пісню одним з найдавніших здобутків матеріальної і духовної творчості багатьох поколінь, відзначає, що вона є невід'ємною часткою історії, суспільно-політичного життя народу і «...як немає народу без своєї мови, так немає народу без своєї пісні» [5, с. 33].

Українська пісня має свої характерні особливості, які й відрізняють її від пісень інших народів, та, на нашу думку, перетворюють їх у дієвий виховний чинник. Феномену українського музичного мистецтва та саме українській пісні дослідники приділяли достатньо уваги. Окремий інтерес має дослідження М. Лисенка, який вважає, що оригінальність українських мелодій ґрунтується в першу чергу на їх внутрішній організації. Це характерні тільки для української музики ладові ознаки, що становлять одну із специфічних національних рис. У структурі українських народних пісень, мелодій, наголошує він, додержано дивовижної симетричності та правильності частин, вона вирізняється характерними ходами, улюбленими зворотами й каденціями, оригінальним сполученням мажору і мінору [8]. Музикознавець-фольклорист Ф. Колесса характеризує стиль української пісні особливими нормами у веденні мелодій, улюбленими опорними точками і закінченнями музичних фраз, їх ставленням до себе, будовою методичних строф, розділами звукорядів, всілякими комбінаціями сполучення кварт і квінт, «одним словом, вся внутрішня організація, що становить істоту української мелодії» [3, с. 12].

Високоморальною та досконалою по формі вважає народну пісню Г. Ващенко. Він пише: «У народній пісні відбиті всі вияви життя українського народу: його релігійні вірування та звичаї, його погляди на мораль, ставлення до природи, його патріотичні почуття, ставлення до волі й т. ін. Все це відбито в чудовій формі, що відповідає красі української природи та високим естетичним властивостям українського народу» [2].

Виховну роль української пісні для нашого народу важко переоцінити. Відомий факт, коли свідомо українська громадянська спільнота у 80-х роках ХХ ст. наполягала про запровадження Міністерством освіти України обов'язкової програми вивчення молоддю в усіх загальноосвітніх школах 100 українських пісень з метою національно-патріотичного виховання. Також і початкові мистецькі заклади освіти мали запровадити вивчення автентичного народного співу і виховання професіоналів українського національного мелосу. Програма була довгостроковою, адже для підготовки відповідних фахівців потрібно було 6–10 років. Цей захід мав побороти знецінення високих моральних якостей та зупинити катастрофу духовності українського суспільства. На наш погляд, такий підхід, що поєднує збереження традицій та інноваційний розвиток сучасної освіти, актуальний і в наш час.

Список використаних джерел

1. Абрамчук О В. Патріотичне виховання студентів вищих технічних навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07; Тернопільський національний педагогічний ун-т ім. Володимира Гнатюка / Абрамчук О В. Тернопіль, 2006. – 254 с.
2. Ващенко Г. Виховний ідеал: підручник для педагогів, виховників,

- молоді і батьків. – Полтава: Ред. газ. «Полтавський вісник», 1994. – Т. 1. – 191 с.
3. Колесса Ф. До питання про український музичний стиль / Колесса Ф. – Львів, 1907. – 34 с.
 4. Лихтварк А. Музеи как образовательные и воспитательные учреждения. Образовательные и воспитательные задачи современного музея / под ред. Л. Г. Оршанского. – Санкт-Петербург, 1914. – С. 38–45.
 5. Нудьга Г. Українська дума і пісня в світі. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 1997. – Кн. 1. – 421 с.
 6. Русова С. Вибрані педагогічні твори / упор. передмови О. В. Проскура. – Київ: Освіта, 1996. – 303 с.
 7. Яропуд З. Сильові ознаки мелодій українських народних пісень (на матеріалах хорових обробок М. Леонтовича / Яропуд З., Яропуд Л. // Музично-педагогічна і творча діяльність М. Леонтовича в контексті відродження національної освіти та культури. – Кам'янець-Подільський: ПП. ХВМ ім. В. Гагенмейстера, 1997. – С. 177–180.

Тетяна Борозна

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Фінансова система – сукупність фінансових операцій, які проводяться суб'єктами фінансової діяльності з використанням певного фінансово-кредитного механізму. Розгляд фінансової системи за складом суб'єктів передбачає визначення підсистем такої діяльності. Такими підсистемами є державні фінанси, фінанси недержавних підприємств і установ, фінанси громадян, фінанси спільних підприємств, фінанси закордонних юридичних і фізичних осіб та ін. В свою чергу, кожен із наведених елементів охоплює певний комплекс фінансових операцій. Зокрема, до складу державних фінансів входять державний бюджет, фінанси державних цільових фондів, державний кредит, фінанси державних підприємств і установ та ін. [1].

Фінансова система будь-якої країни має певні характерні риси:

- кожна ланка фінансових систем має властиві їй методи мобілізації коштів для створення фондів фінансових ресурсів та свої напрямки й методи їхнього використання;
- кожна ланка фінансової системи є відносно самостійною, має власну специфічну сферу застосування;
- між ланками фінансової системи існують тісний взаємозв'язок і взаємна обумовленість, кожна ланка може успішно функціонувати лише при досконалості й ефективності системи в цілому;